

ÜLEMINEK EUROLE

ELANIKKONNA UURINGU

ARUANNE

Küsitlusvalim:

1013 vastajat

Küsitlusperiood:

7. - 28.12. 2005. a.

Tellija:

Eesti Pank

Estonia pst. 13, Tallinn 15095

Korraldaja:

Saar Poll OÜ

Veetorni 4, Tallinn 10119

SISUKORD

1.	Uuringu põhijäreldused.....	3
2.	Uuringu meetodika.....	4
3.	Uuringu põhitulemuste analüüs	
3.1.	Hinnad ja hinnatõus.....	5
3.2.	Üleminek eurole.....	8

1. UURINGU PÕHIJÄRELDUSED

Hinnad ja hinnatõus

- Eesti elanike senise hinnatõusu tajumises ja lähiaastate hinnatõusu ootuses on toimunud küllalt suur muutus. Eesti elanikud tajuvad senist hinnatõusu varasemate küsitlusperioodidega võrreldes väiksemana ning ka lähiaastate hinnatõusu prognoositakse väiksemana kui varem. Kuigi enamuse Eesti elanikke tajub hinnatõusu endiselt suuremana kui see on tegelikult olnud (võrreldes tarbijahinnaindeksiga), on Eesti elanike hinnangud muutunud varasemast realistlikumaks.
- Sarnaselt varasematele küsitlusperioodidele ennustatakse kõige suuremat hinnatõusu eluasemega seotud kulutuste ning toidukaupade valdkonnas ning hinnatõus nendes kahes valdkonnas oleks elanike jaoks ka kõige suuremaks probleemiks. Viimastel küsitlusperioodidel on kõige suuremad muutused toimunud Eesti elanike hinnangutes seoses transpordiga seotud hindade kasvuga, mis on ilmselt seletatav mootorikütuse hinna kõikumisega. Septembriga võrreldes on oluliselt kasvanud nende elanike arv, kelle arvates kallinevad alkoholi- ja tubakatooted ning kinnisvara.

Üleminek eurole

- Suhtumises eurosse ei ole eelmise küsitlusperioodiga võrreldes suuri muutusi toimunud. Endiselt arvab enamuse Eesti elanikke, et hinnad tõusevad euro kasutuselevõtmisel rohkem kui me jääksime Eesti krooni kasutama. Ka eurole ülemineku ajakava suhtes ei ole Eesti elanike arvamused eelmise küsitlusperioodiga võrreldes oluliselt muutunud. Endiselt toetab umbes kolmandik elanikkonnast kiiret üleminekut eurole (lähema 3 aasta jooksul), samuti umbes kolmandik toetab hilisemat üleminekut eurole ning veerand elanikkonnast on eurole ülemineku vastu. Küsimuses, kas Eesti jõuab 2007. aasta jaanuariks eurole ülemineku ettevalmistustega lõpule, on Eesti elanikud muutunud veidi pessimistlikumaks.
- Endiselt on umbes 2/3 Eesti elanikest eurole üleminekunga seotud teemadest ebapiisavalt informeeritud. Jätkuvalt soovitakse kõige rohkem infot selle kohta, mida eurole üleminek Eestile kaasa toob – ehk mis on eurole üleminekunga kaasnevad plussid ja miinused ning eelistatavaks kanaliks info saamisel on televisioon.
- Eurode kasutamise kogemust välismaal reisimisel omab vaid umbes kolmandik Eesti elanikest.

2. UURINGU METOODIKA

Ajavahemikul 7. – 28. detsember 2005. a. viis sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll läbi avaliku arvamuse küsitluse. Tegu oli üleriigilise küsitlusega, kus suulise intervjuu vormis küsitleti 1013 inimest vanuses 15–74 aastat. Vastajate valikuks kasutati proportsionaalse juhuvalimi meetodit. Küsitluspunkte oli kokku 213.

Valimi iseloomustus sotsiaal-demograafiliste tunnuste alusel

Mudeli sotsiaal-demograafiliste tunnuste koostamisel on kasutatud rahvastikustatistika andmeid seisuga 01.01.2004. a. (väljaarvatud haridustunnus ja rahvustunnus, mille kohta on andmed võetud Statistikaameti väljaandest “2000. aasta Rahva ja eluruumide loendus”). Mudeli ja saadud küsitlustulemi representatiivsuse võrdlemisel ilmnenu erisuste vähendamiseks kaaluti saadud tulemit alljärgnevate sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes.

ELUKOHT	Mudel <i>protsent</i>	Saadud küsitlustulem <i>protsent</i>	Kaalutud küsitlustulem <i>protsent</i>
Linn	68,1	69,1	68,1
Maa	31,9	30,9	31,9
SUGU			
Mees	46,6	46,7	46,6
Naine	53,4	53,3	53,4
VANUS			
15-19	10,2	8,7	10,2
20-29	18,5	18,0	18,5
30-39	17,4	19,8	17,4
40-49	18,5	17,2	18,5
50-59	15,7	15,6	15,7
60-74	19,7	20,7	19,7
RAHVUS			
Eestlased	65,9	64,8	65,9
Mitte-eestlased	34,1	35,2	34,1
REGIOON			
Põhja	39,7	37,1	39,7
Lääne	11,8	12,4	11,8
Kesk	10,1	11,3	10,1
Kirde	13,3	13,7	13,3
Lõuna	25,1	25,5	25,1
HARIDUS			
Põhiharidus ja vähem	30,7	23,6	30,7
Keskharidus	54,4	57,6	54,4
Kõrgharidus	14,9	18,9	14,9

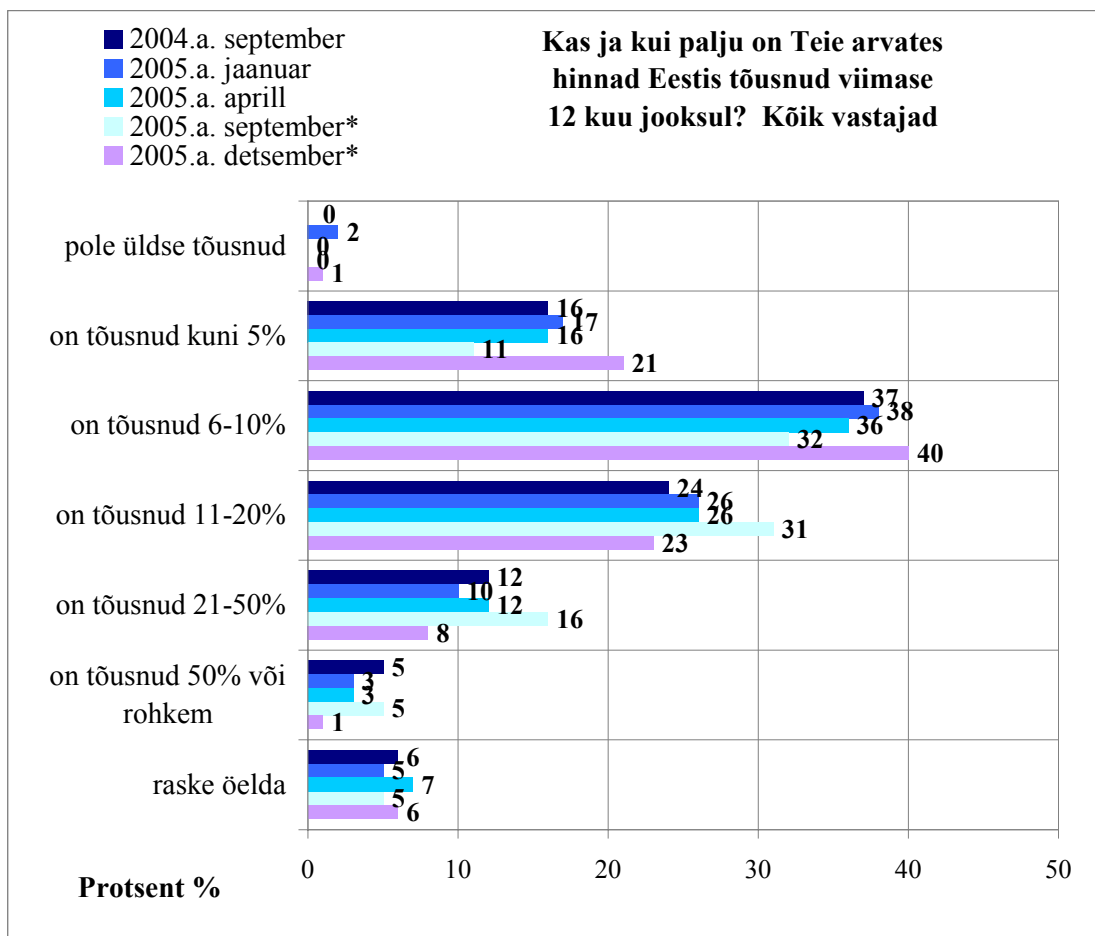
3. UURINGU PÕHITULEMUSTE ANALÜÜS

3.1. Hinnad ja hinnatõus

Hinnatõus viimase 12 kuu jooksul

Uuring näitab, et Eesti elanike hinnangul on hinnatõus Eestis mõnevõrra aeglustunud (vt graafik 1). Eelmise küsitlusperioodiga võrreldes on oluliselt vähenenud nende inimeste arv, kelle arvates on hinnad viimase 12 kuu jooksul tõusnud rohkem kui 10% ja oluliselt on kasvanud nende inimeste arv, kelle arvates on hinnad kasvanud kuni 10%. Et kahel viimasel küsitlusperioodil oli antud küsimuse sõnastus ankeedis veidi erinev, ei ole kahe viimase küsitlusperioodi ja varasemate küsitlusperioodide tulemused üks-üheselt võrreldavad.

Graafik 1

* varasematel küsitlusperioodidel oli küsimuse sõnastus erinev: „Kui palju on hinnad tõusnud alates EL-ga liitumisest saadik?“

Tarbijahinnaindeks tõusis viimase 12 kuu jooksul (detsember 2004 - detsember 2005) 3,6%. Seega võib öelda, et endiselt tajub enamus Eesti elanikkonnast hinnatõusu suuremana kui see on tegelikult olnud.

Sotsiaal-demograafiliste gruppide võrdlus näitab seda, et hinnatõusu tajuvad suuremana mitte-eestlased, keskealised ja vanemad, põhi- ja keskkaridusega, madalama sissetulekuga inimesed ja eurole ülemineku vastased. Kodakondsuse tunnuse lõikes tajuvad hinnatõusu kõige suuremana Venemaa kodanikud, järgnevad ilma kodakondsuseta inimesed ja kõige väiksemana tajuvad

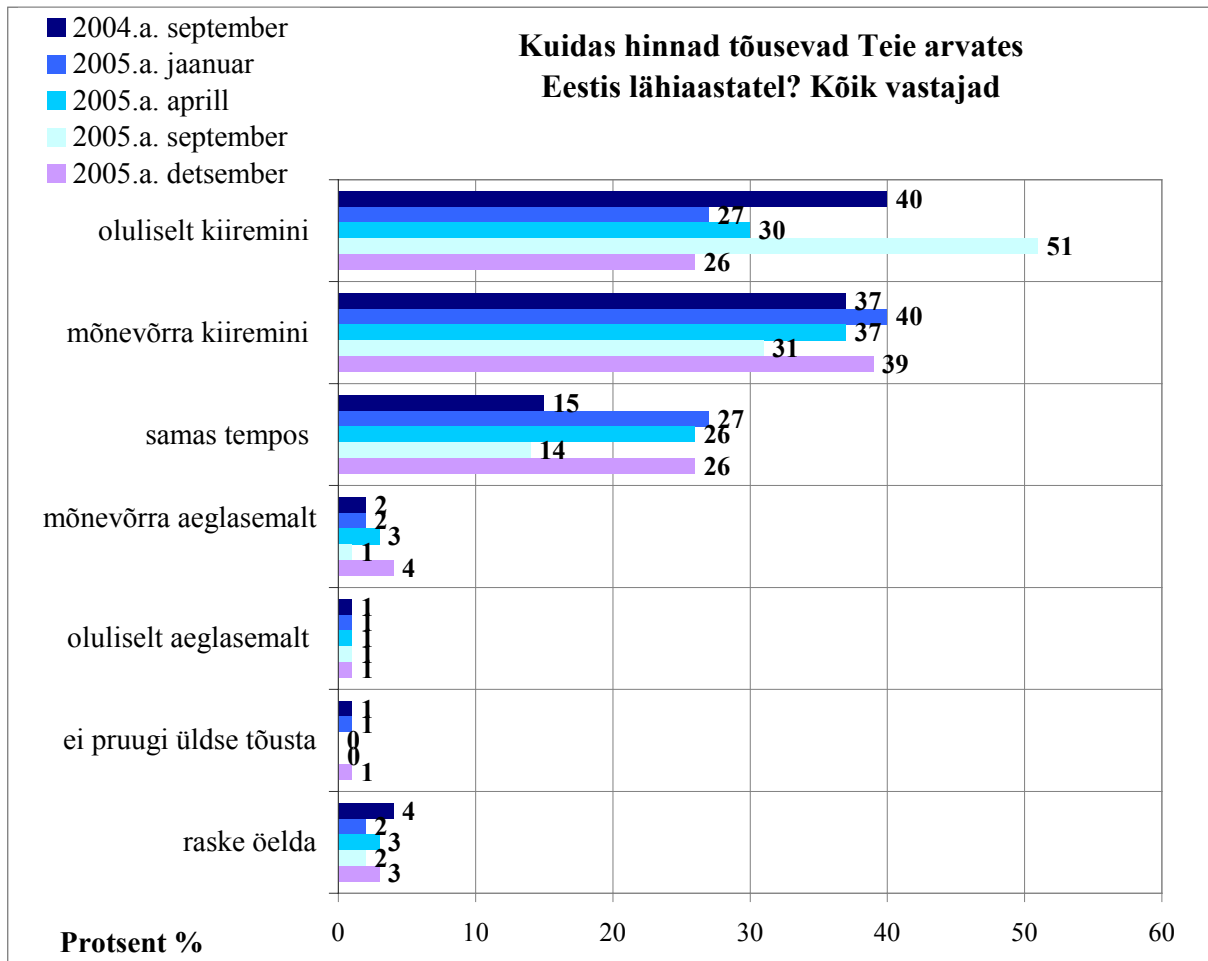
hinnatõusu Eesti kodanikud. Vastaja soo ja elukohatüübi lõikes erinevusi ei ole.

Hindade muutumine Eestis lähiaastatel

Viimase küsitlusperioodiga võrreldes on märgatavalt kasvanud nende inimeste osakaal, kelle arvates lähiaastatel hinnatõus aeglustub (vt graafik 2). Koguni poole võrra on vähenenud nende inimeste osakaal, kelle arvates hinnad tõusevad lähiaastatel oluliselt kiiremini kui viimase paari aasta jooksul. Kasvanud on aga nende inimeste osakaal, kes ennustavad mõõdukat hinnatõusu kasvu, hinnatõusu püsimist samal tasemel või hinnatõusu aeglustumist. Endiselt on siiski suurem osa (65%) elanikest seisukohal, et hinnad tõusevad edaspidi veelgi kiiremini kui seni.

Neid, kes arvavad, et hinnad tõusevad lähiaastatel veelgi kiiremini, on keskmisest rohkem põhi- ja kesklaridusega, keskealiste ja eakate, madalama sissetulekuga inimeste, maaelanike ning eurole ülemineku vastaste seas. Kodakondsuse tunnuse lõikes kardavad veelgi suuremat hinnatõusu kõige rohkem ilma kodakondsuseta inimesed. Rahvuse ja soo tunnuste lõikes selles küsimuses olulisi erinevusi ei ole.

Graafik 2

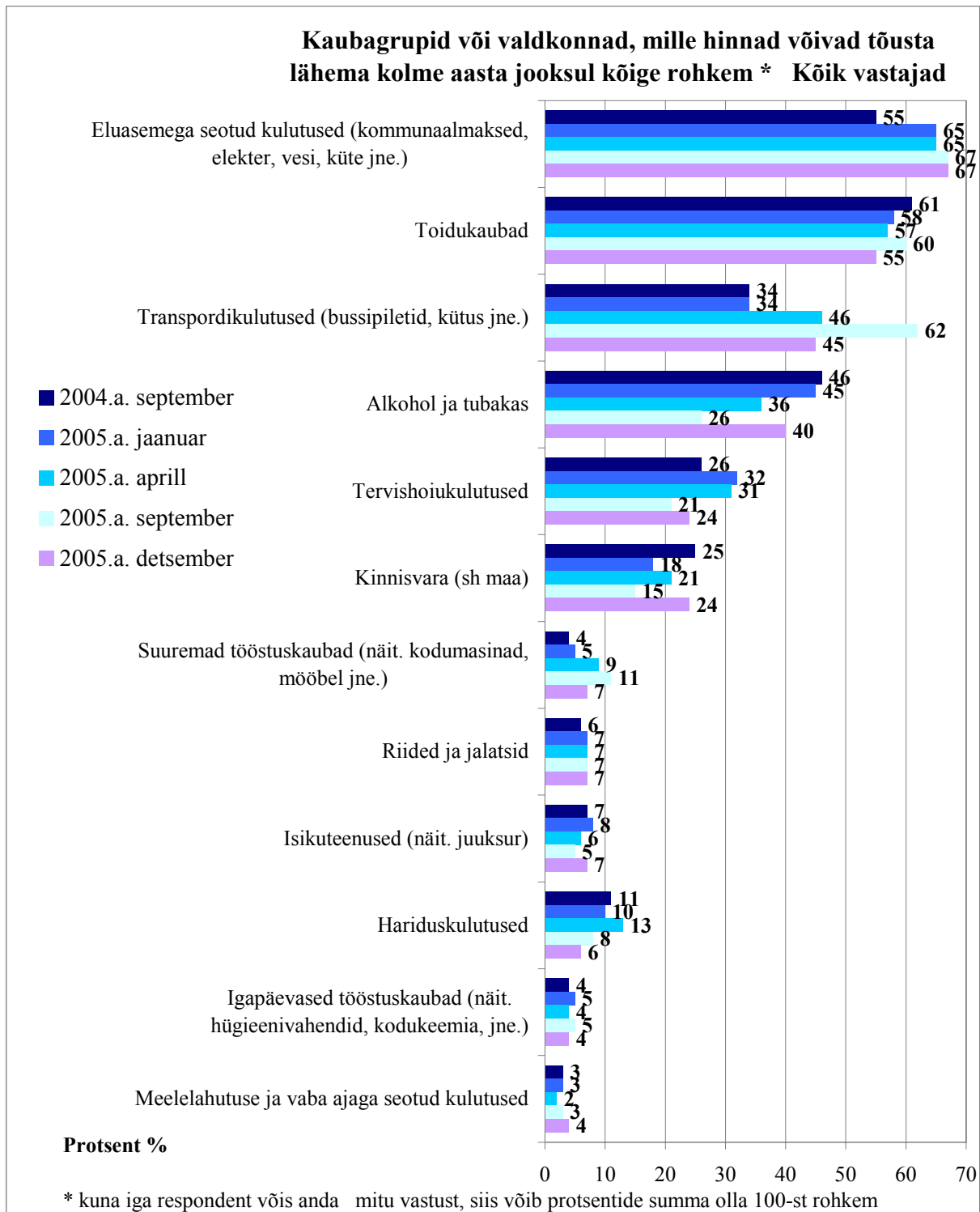

Valdkonnad, milles hinnad tõusevad lähema kolme aasta jooksul kõige rohkem Valdkonnad, mille hinnatõus oleks kõige suuremaks probleemiks

Jätakuvalt ennustavad Eesti elanikud kõige suuremat hinnatõusu eluasemega seotud kulutuste

ning toidukaupade valdkonnas (vt graafik 3).

Graafik 3

Septembriga võrreldes on oluliselt kahanenud nende inimeste arv, kelle arvates kallineb lähiaastatel transport ning oluliselt on kasvanud nende arv, kelle arvates kallinevad alkoholi- ja tubakatooted ning kinnisvara. Teistes valdkondades ei ole nii suuri muutusi toimunud.

Mis puudutab hinnatõusu probleemsust, siis ka selles edetabelis on jätkuvalt esikohtadel

toidukaupade ja eluasemega seotud kulutuste kallinemine (vt graafik 4 leheküljel 9). Eelmise küsitlusperioodiga võrreldes on märgatavalt vähenenud nende vastajate hulk, kellele teeb muret transpordiga seotud hindade kasv. Kõikides teistes valdkondades on hinnatõusu probleemsus jäänud samale tasemele või veidi tõusnud.

Mõlemast graafikust nähtub, et viimastel küsitlusperioodidel on kõige suuremad muutused toimunud Eesti elanike hinnangutes seoses transpordiga seotud hindade kasvuga, mis on ilmselt seletatav mootorikütuse hinna kõikumisega. Eelmise küsitlusperioodiga (2005. a septembriga) võrreldes langes transpordi hinnaindeks detsembriks 6,3% üle-eelmise küsitlusperioodiga (2004. aasta detsembriga) võrreldes hinnaindeks aga kasvas 6,3%.

Eestlastele valmistab suuremat muret transpordiga seotud hindade kasv, mitte-eestlastele eluaseme ning tervishoiukulutuste kasv. Meeste jaoks on suuremaks probleemiks transpordi ja alkoholi ja tubakatoodete hinnatõus, naiste jaoks tervishoiuteenuste kallinemine. Eakamate inimeste jaoks on tundlikumad valdkonnad tervishoid, eluase ja toidukaubad, 20-39 aastaste jaoks transport ja kinnisvara, 15-19 aastaste jaoks haridus, meelelahutus ning riided ja jalatsid. Sissetulekugruppide võrdlus näitab seda, et madalama sissetulekuga inimesed muretsevad rohkem toidukaupade, tervishoiu- ja hariduskulutuste kasvu pärast, suurema sissetulekuga inimesed muretsevad rohkem transpordi ja kinnisvara hinnatõusu pärast. Linnaelanike jaoks on olulisemateks valdkondadeks eluase ja kinnisvara, maaelanike jaoks toidukaubad ja transport.

Kui võrrelda probleemi olulisuse kohta antud vastuseid hinnakasvu prognoosi vastustega, siis tuleb enamuses valdkondades ja sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes välja seos – hinnakasvu prognoosivad inimesed rohkem nendes valdkondades, mis neile kõige rohkem “peavalu” tekitavad ja vastupidi.

3.2. Üleminek eurole

Kuidas muutuvad hinnad euro kasutuselevõtmisel

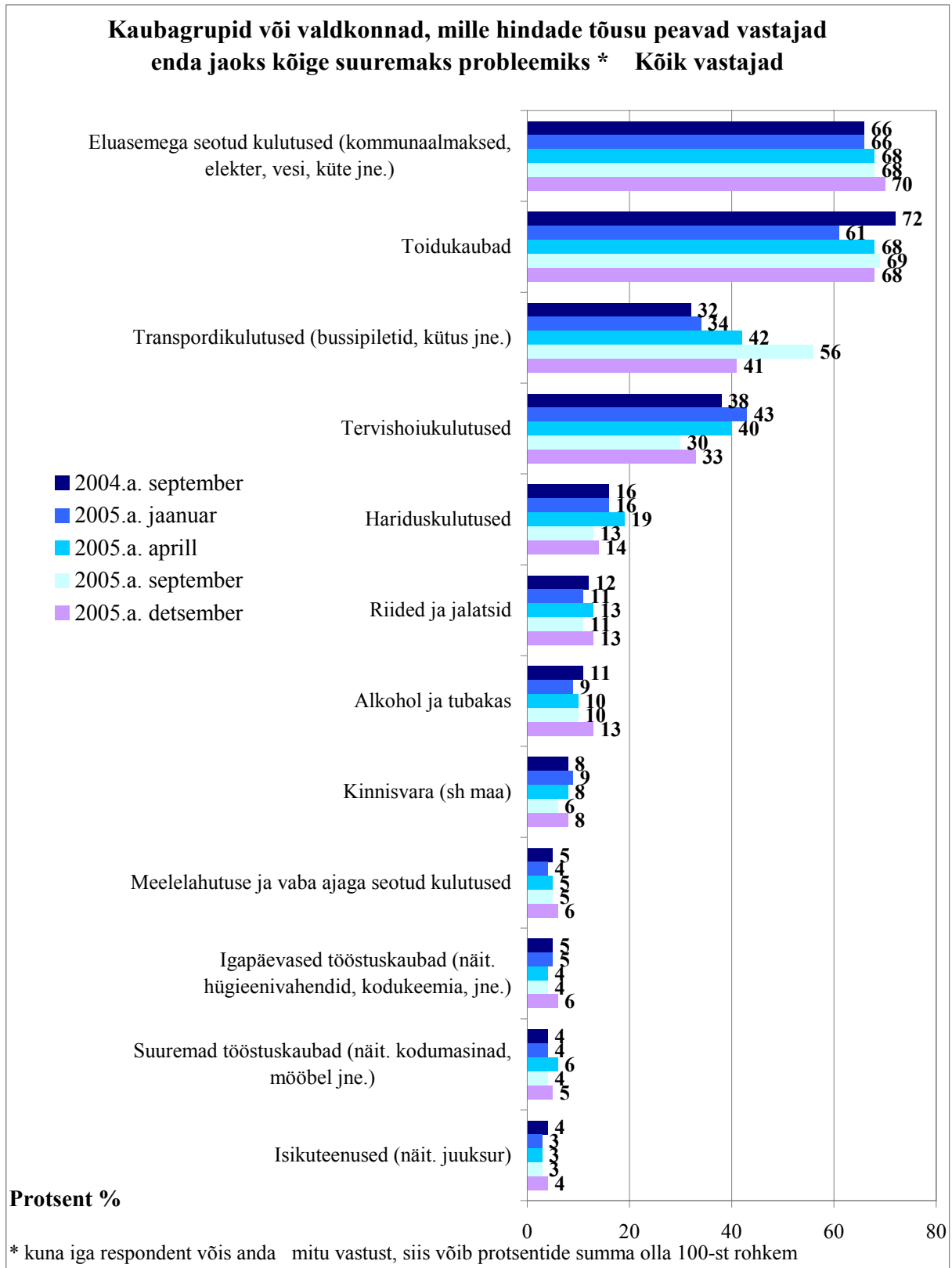
Eesti elanike seisukohad selles küsimuses püsivad stabiilsetena (vt graafik 5 leheküljel 10). Endiselt on veidi üle poole Eesti elanikest seisukohal, et hinnad tõusevad rohkem, kui me võtame kasutusele euro ning ligi kümme korda vähem inimesi on seisukohal, et hinnad tõusevad rohkem, kui me jääme krooni kasutama. Ligi kolmandik vastajatest leiab, et hinnatõus ei ole seotud euro kasutuselevõetuga.

Eurole üleminekuuga seostavad hinnatõusu keskmisest rohkem mitte-eestlased, naised, keskkaridusega, keskmise sissetulekuga, vanemad inimesed, ilma kodakondsuseta inimesed ning eurole ülemineku vastased. Euro tuleku / krooni püsimise ja hinnatõusu vahel näevad keskmisest vähem kõrgharidusega inimesed ning eurole ülemineku toetajad.

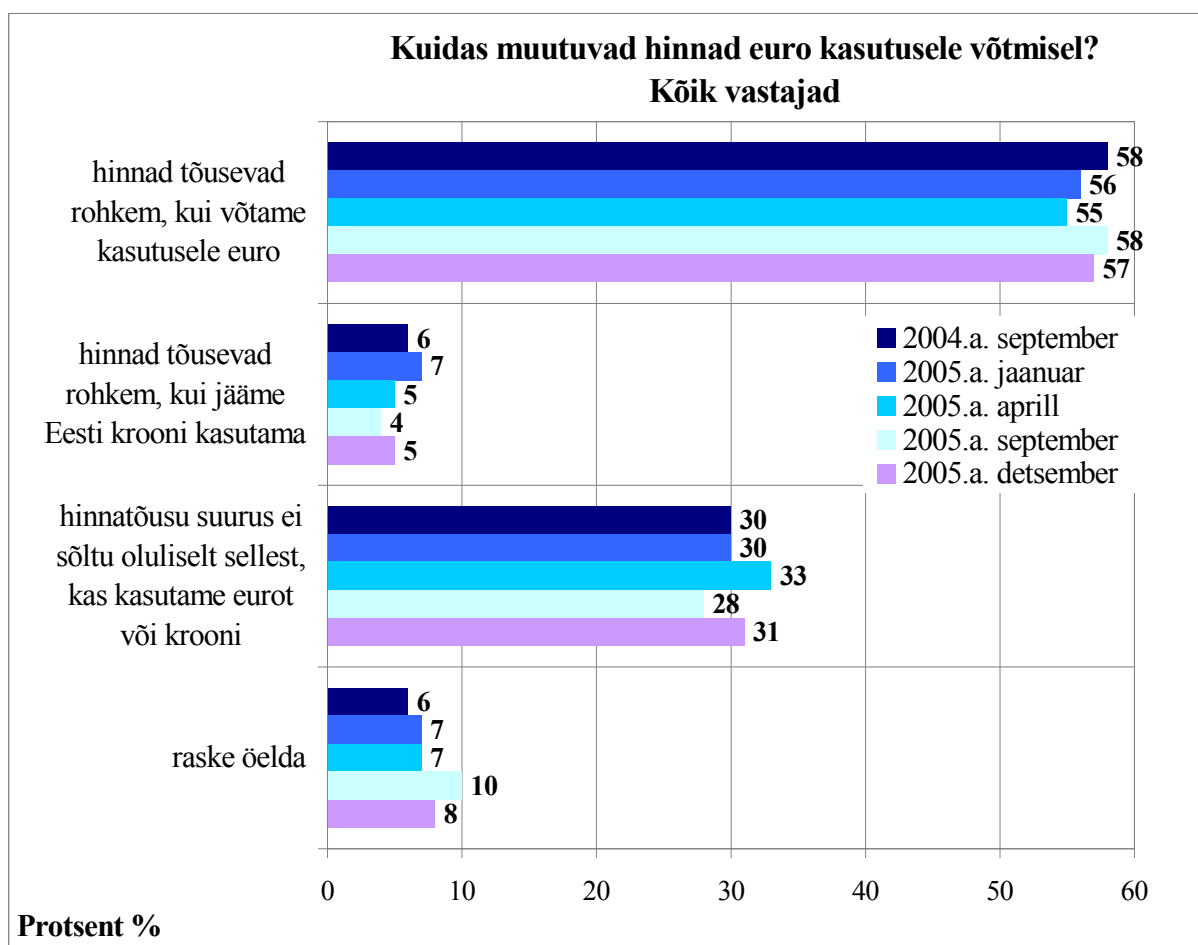
Millal oleks otstarbekas Eestis euro kasutusele võtta

Eelmise küsitlusperioodiga võrreldes ei ole selle küsimuse puhul Eesti elanike arvamustes olulisi muutusi toimunud (vt graafik 6 leheküljel 10). Endiselt toetab umbes kolmandik elanikkonnast kiiret üleminekut eurole (lähema 3 aasta jooksul), samuti umbes kolmandik toetab hilisemat üleminekut eurole (4-5 aasta pärast või hiljem) ning veerand elanikkonnast on eurole ülemineku vastu.

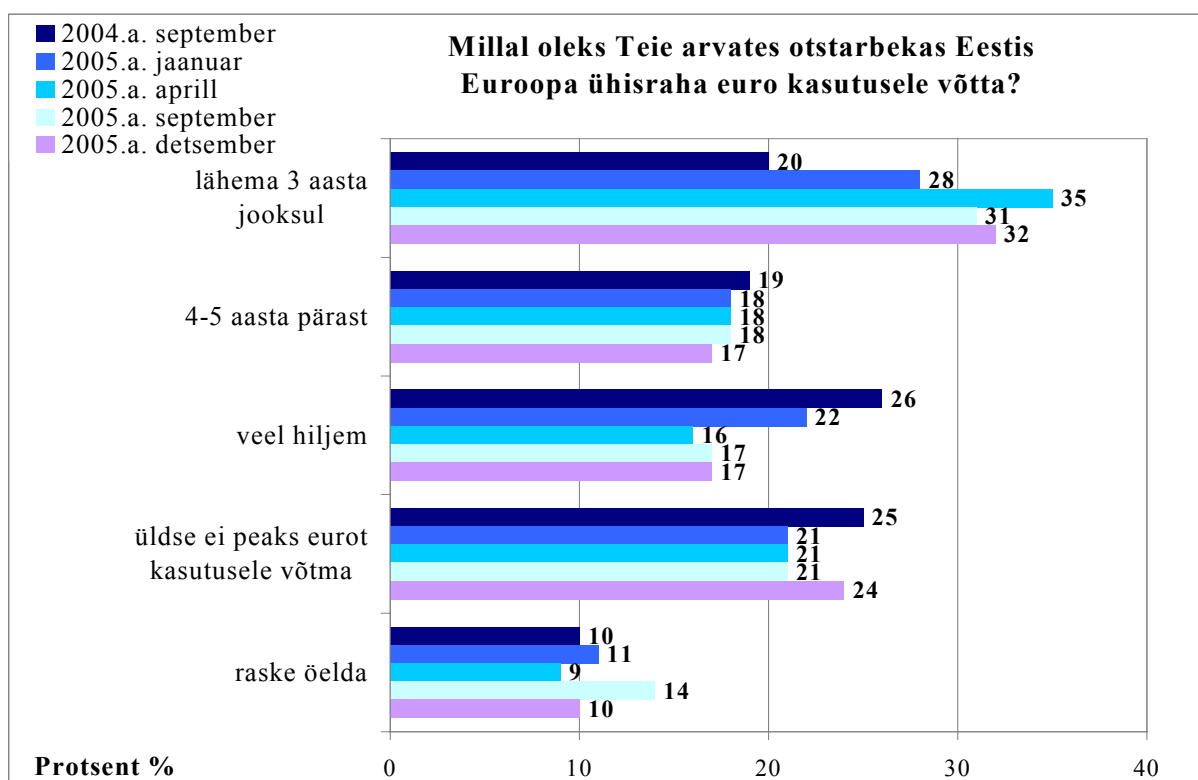
Graafik 4

Graafik 5

Graafik 6

Kui varasematel küsitlusperioodidel toetasid eestlased kiiret eurole üleminekut rohkem kui mitte-eestlased, siis detsembris on mitte-eestlaste toetus kiirele üleminekule jõudnud eestlastega samale tasemele. Eestlaste seas on eelmise küsitlusperioodiga võrreldes mõnevõrra kasvanud eurole ülemineku vastaste arv.

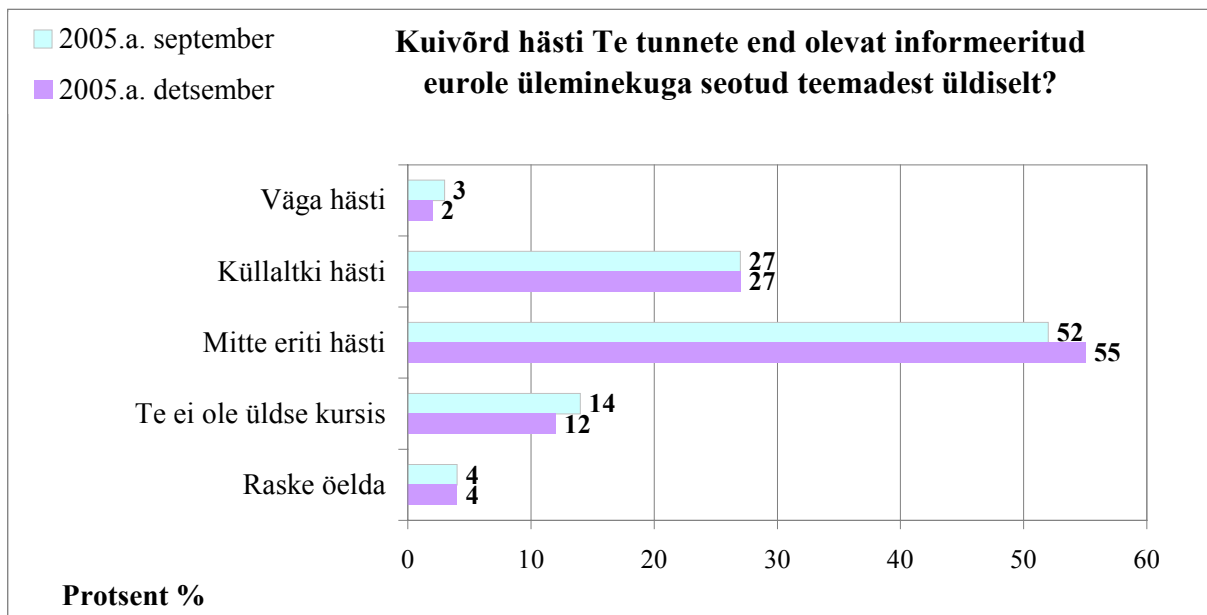
Kodakondsuse lõikes on eurole ülemineku vastaseid kõige rohkem ilma kodakondsuseta inimeste seas, üllatuslikult on aga Eesti kodanike ja Venemaa kodanike arvamused eurole ülemineku osas üsna sarnased.

Kiiret eurole üleminekut toetavad endiselt keskmisest rohkem mehed, kõrgharidusega, suurema sissetulekuga inimesed ja noored. Elukohatüübi lõikes on kiire eurole ülemineku toetajate osakaal kõige suurem Tallinnas ja väiksemates linnades.

Informeeritus eurole ülemineku teemadest

Viimase kolme kuu jooksul ei ole Eesti elanike informeeritus eurole ülemineku teemadest paranenud (vt graafik 7). Veidi üle poole vastajatest ei ole eriti hästi kursis eurole ülemineku teemadega ning veidi üle kümne protsendi vastajatest ei ole enda sõnul antud teemaga üldse kursis. Seega 2/3 Eesti elanikest leiab, et neil ei ole eurole ülemineku kohta piisavalt teavet. Vaid umbes 1/3 elanikest hindab oma informeeritust heaks (väga heaks või küllaltki heaks).

Graafik 7

Keskmisest paremaks hindavad oma informeeritust eestlased, 20-49 aastased, suurema sissetulekuga, kõrgharidusega inimesed ja eurole ülemineku toetajad. Ülekaalukalt kõige halvemaks hindavad oma informeeritust ilma kodakondsuseta inimesed. Meeste ja naiste informeerituse vahel olulisi erinevusi ei ole. Maaelanikud on veidi halvemini informeeritud kui linnaelanikud.

Eurole ülemineku teemad, mille vastu inimesed huvi tunnevad

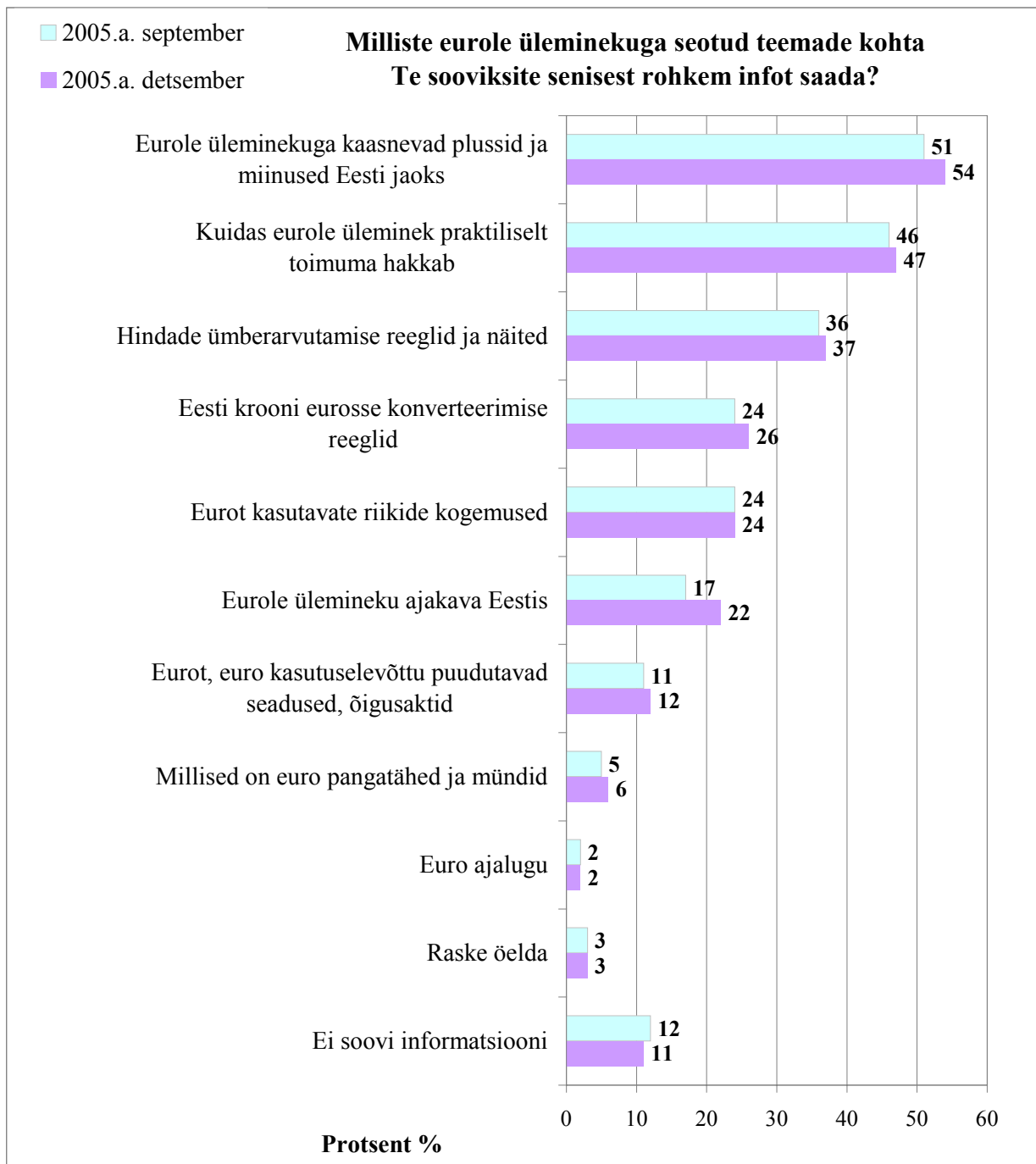
Endiselt soovitakse kõige rohkem infot selle kohta, mida eurole üleminekuks Eestile kaasa toob – ehk mis on eurole üleminekuuga kaasnevad plussid ja miinused. Eelmise küsitlusperioodiga võrreldes on kasvanud nende elanike arv, kes soovivad infot eurole ülemineku ajakava kohta.

Teiste valdkondade puhul ei ole olulisi muutusi toimunud (vt graafik 8).

Eestlased soovivad mitte-eestlastega võrreldes rohkem infot hindade ümberarvutamise reeglite ja näidete kohta, mitte-eestlased soovivad eestlastega võrreldes rohkem infot selle kohta, kuidas eurole üleminek praktiliselt toimuma hakkab, millised on Eesti krooni eurosse konverteerimise reeglid ja millised on euro pangatähed ja mündid.

15-19 aastased inimesed soovivad keskmisest rohkem infot eurot puudutavate seaduste ning euro pangatähtede ja müntide kohta. 20-29 aastased inimesed soovivad keskmisest rohkem infot üleminekuga kaasnevate plusside ja miinuste ning teiste riikide kogemuste kohta, 50-59 aastased soovivad keskmisest rohkem infot ülemineku praktilise toimumise kohta, viimaste seas on ka kõige rohkem neid, kes ei ole huvitatud mingist vastavasisulisest infost.

Graafik 8

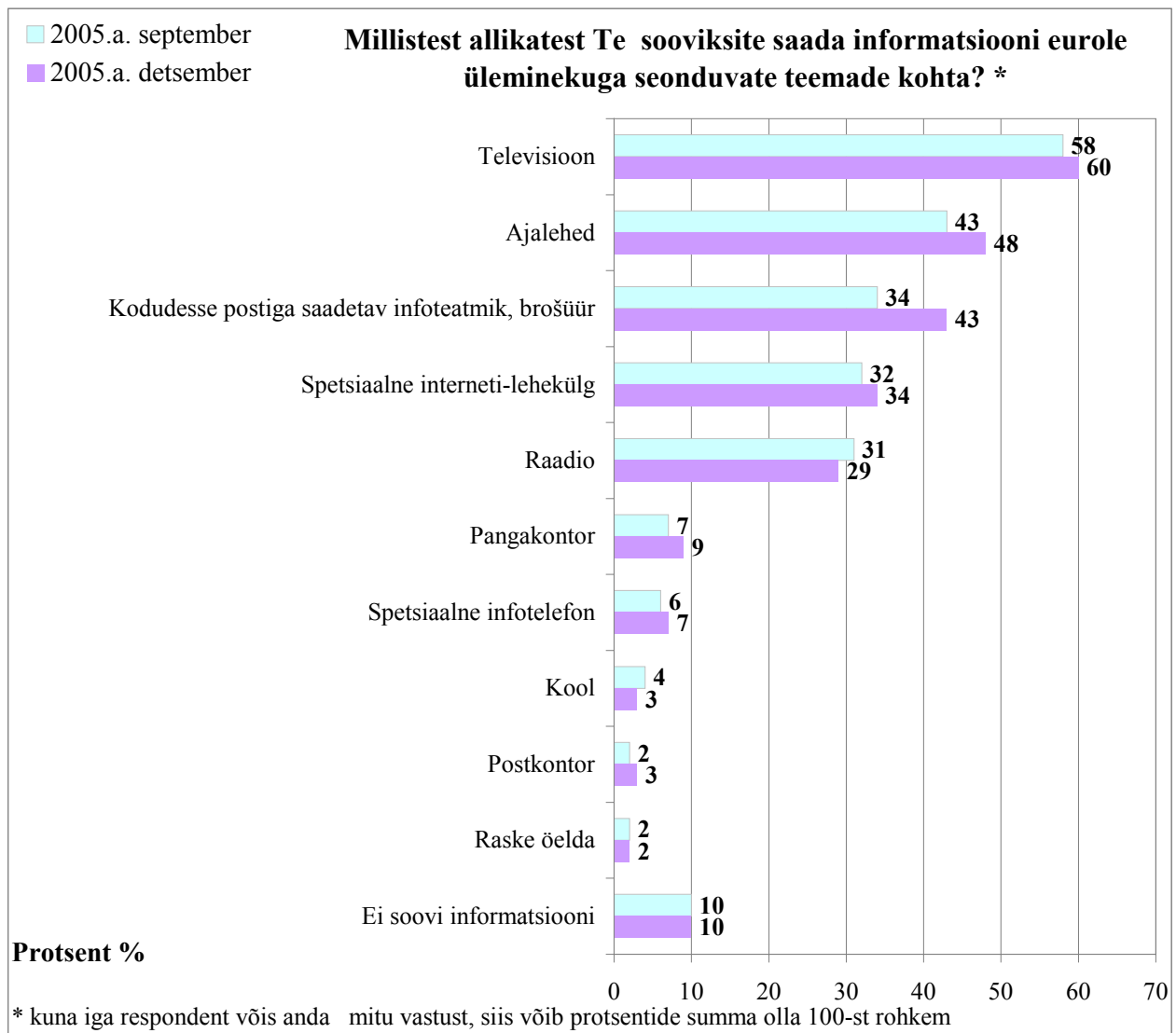

Mehed soovivad naistega võrreldes rohkem infot üleminekuga kaasnevate plusside ja miinuste ning eurot puudutavate seaduste kohta, naised soovivad rohkem infot ülemineku praktilise toimumise ja hindade ümberarvutamise reeglite ja näidete kohta. Kõrgharidusega inimesed soovivad keskmisest rohkem infot konverteerimise reeglite ning eurot puudutavate seaduste kohta, keskharidusega inimesed soovivad rohkem infot üleminekuga kaasnevate plusside ja miinuste kohta. Sissetuleku ja elukohatüübi lõikes selgeid trende ei eristu.

Eelistatud teabeallikad

Endiselt eelistavad Eesti elanikud saada eurole üleminekuga seotud informatsiooni kõige rohkem televisioonist. Teisel kohal on ajalehed ja kolmandal kohal kodusesse saadetavad infoteatmikud ja brošüürid. Viimase kahe teabekanalite populaarsus on viimase küsitlusperioodiga võrreldes tõusnud, teiste infokanalite eelistamise osas ei ole olulisi muutusi toimunud (vt graafik 9).

Graafik 9

Sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes võib välja tuua järgmised erisused. Eestlased eelistavad rohkem televisiooni ja ajalehti, mitte-eestlased kodusesse postiga saadetavaid infoteatmikke ja brošüüre ning raadiot. Kuni 39 aastased soovivad keskmisest rohkem teavet spetsiaalse veebilehe kaudu, keskealised ja vanemad televisiooni ja ajalehtede kaudu ning 15-19 aastased koolist.

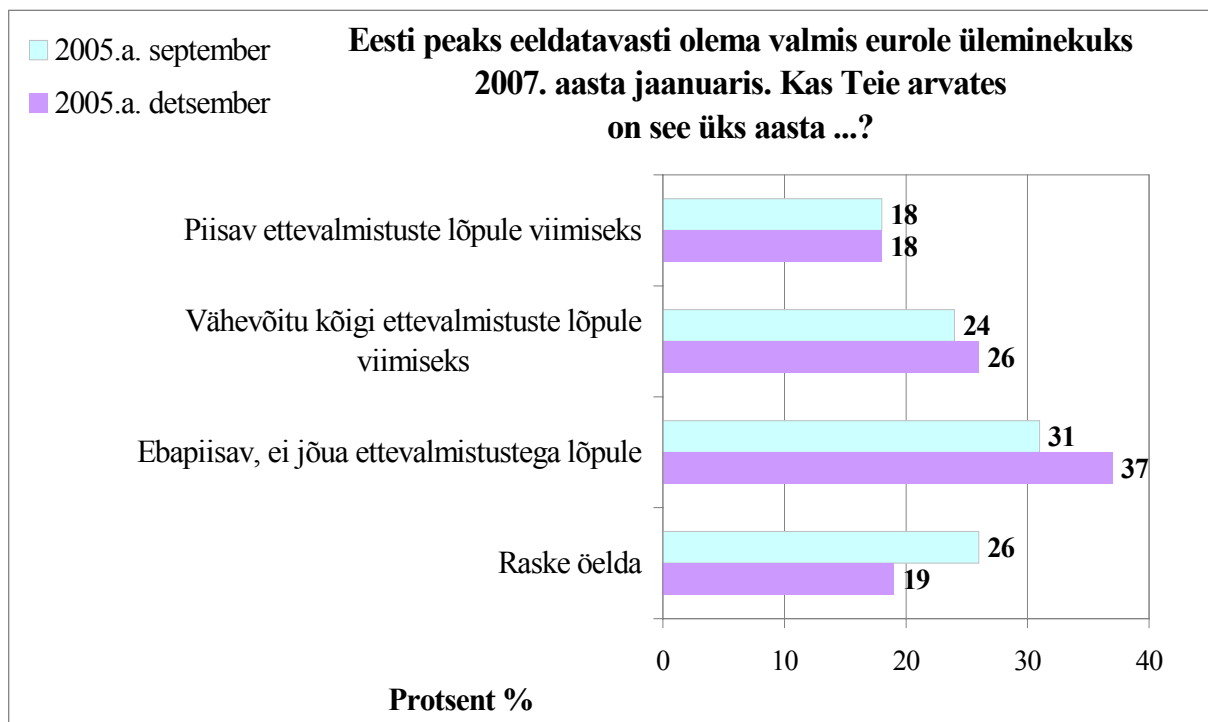
Naised eelistavad meestega võrreldes rohkem postiga saadetavaid infomaterjale, teiste infokanalite eelistamise osas meeste ja naiste vahel olulisi erinevusi ei ole. Madalama sissetulekuga inimesed eelistavad keskmisest rohkem raadiot, kõrgema sissetulekuga inimesed veebilehekülge. Raadiot eelistavad keskmisest rohkem ka põhiharidusega inimesed, kõrgharidusega inimesed eelistavad keskmisest rohkem veebilehekülge ning ajalehti. Maaelanikud eelistavad linnaelanikega võrreldes mõnevõrra rohkem televisiooni.

Kas poolteist aastat on piisav aeg üleminekuks eurole?

Endiselt on suurim osa vastajatest (veidi üle kolmandiku) seisukohal, et aasta ei ole piisav aeg selleks, et eurole ülemineku ettevalmistustega lõpule jõuda. Umbes veerand elanikkonnast arvab, et aega on vähevõitu, aga enamus ettevalmistustega jõuab lõpule ning umbes viiendik elanikkonnast usub, et aega on piisavalt ja Eesti jõuab kõigi ettevalmistustega lõpule. Samuti umbes viiendik elanikkonnast ei oma selles küsimuses oma arvamust. Eelmise küsitlusperioodiga võrreldes on veidi kasvanud nende elanike arv, kelle arvates ei jõua Eesti 2007. aasta jaanuariks eurole ülemineku ettevalmistustega lõpule (vt graafik 10).

Sotsiaal-demograafiliste gruppide võrdlus näitab, et antud küsimuses on optimistlikumad eestlased, noored, mehed, eurole ülemineku pooldajad, Eesti ja Venemaa kodanikud, suurema sissetulekuga ja kõrgema haridusega inimesed.

Graafik 10

Eurode kasutamine

Eurode kasutamise kogemust välismaal reisimisel omab vaid umbes kolmandik Eesti elanikest. Veidi üle kolmandiku Eesti elanikest ei ole välisriikidesse üldse reisinud. Kui analüüsida eraldi ainult reisimas käinud inimesi, siis nendest on eurosid kasutanud (tasunud kaupade või teenuste eest eurodega) veidi üle poole (53%).

Eelmise küsitlusperioodiga võrreldes ei ole selles küsimuses olulisi muutusi toimunud (vt graafik 11).

Eurode kasutamise kogemust välismaal reisimisel omavad keskmisest rohkem eestlased, 20-49 aastased inimesed, Eesti kodanikud, suurema sissetulekuga, kõrgema haridusega ning Tallinnas elavad inimesed.

Graafik 11

